

Treaty Series No. 29 (1946)

Trade and Payments Agreement

between

His Majesty's Government in the United Kingdom
and the Government of the Turkish Republic

London, 4th May, 1945

[with Protocol]

*Presented by the Secretary of State for Foreign Affairs
to Parliament by Command of His Majesty*

LONDON
HIS MAJESTY'S STATIONERY OFFICE

THREEPENCE NET

TRADE AND PAYMENTS AGREEMENT BETWEEN HIS MAJESTY'S
GOVERNMENT IN THE UNITED KINGDOM AND THE GOVERN-
MENT OF THE TURKISH REPUBLIC.

London, 4th May, 1945.

THE Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Turkish Republic, wishing to develop trade and facilitate payments, have agreed as follows:—

ARTICLE 1.

The Anglo-Turkish Trade and Payments Agreement of the 3rd February, 1940,⁽¹⁾ as extended by the Exchanges of Notes of the 31st March and 30th April, 1945, is hereby abrogated.

ARTICLE 2.

The Central Bank of the Turkish Republic (hereinafter called "the Central Bank") shall open a "Turkish Account" at the Bank of England.

ARTICLE 3.

(i) On the coming into force of the present Agreement and, at such times as may be necessary thereafter, the Central Bank, acting as agent of the Government of the Turkish Republic, shall publish for its purchases and sales of sterling the buying and selling rate for sterling against Turkish pounds and the premium which is applied to certain operations.

(ii) The Contracting Parties shall take all possible steps to ensure that, except as may be agreed between them or on their behalf between the Bank of England and the Central Bank, all payments which residents of the sterling area are, under Exchange Control Regulations in force in that area, permitted to make to residents of Turkey and all payments which residents of Turkey are, under Exchange Control Regulations in force in Turkey, permitted to make to residents in the sterling area shall be settled through "Turkish Accounts."

ARTICLE 4.

(i) The Government of the United Kingdom shall not restrict the availability of sterling on "Turkish Accounts" for making—

- (a) Transfers to other "Turkish Accounts";
- (b) Payments to residents of the sterling area; or
- (c) Transfers to residents of countries outside the sterling area and outside Turkey to the extent to which these may be sanctioned by the Government of the United Kingdom under the arrangements contemplated in paragraph (ii) of this Article.

⁽¹⁾ "Treaty Series No. 7 (1941)." Cmd. 6269.

(ii) As opportunity offers, the Bank of England, acting as agent of the Government of the United Kingdom, will endeavour to arrange, at the request of the Central Bank, acting as agent of the Government of the Turkish Republic, and with the consent of the other interested parties, to make sterling on "Turkish Accounts" available for current payments to residents of other countries outside the sterling area, and, at the request of or with the consent of the Central Bank acting as agent of the Government of the Turkish Republic, to make sterling at the disposal of residents of such other countries available for current payments to "Turkish Accounts."

ARTICLE 5.

To the extent to which the Central Bank require sterling area currencies, other than sterling, for the purpose of providing for payments in the countries where such currencies are legal tender, the Central Bank shall purchase them through the Bank of England against payment in sterling.

ARTICLE 6.

Any sterling held by the Central Bank shall be invested only as may be agreed by the Bank of England, and any Turkish pounds held by the Bank of England shall be invested only as may be agreed by the Central Bank.

ARTICLE 7.

The amounts payable by the Government of the Turkish Republic to the "Commodities Account" in accordance with the Guarantee Agreement of the 27th May, 1938,⁽²⁾ as amended by the Supplementary Guarantee Agreement of the 3rd February, 1940, and with any supplementary Agreement amending the said Agreements of the 27th May, 1938, and the 3rd February, 1940, shall continue to be paid to the "Commodities Account" and governed by the provisions of those Agreements.

ARTICLE 8.

(i) If, during the currency of the present Agreement, either of the two Contracting Parties becomes a party to a general international monetary agreement, they will consult together in order to review the terms of the present Agreement with a view to making any amendments that may be required.

(ii) During the currency of the present Agreement, the Contracting Parties shall co-operate to apply it with the necessary flexibility according to circumstances. The Bank of England and the Central Bank, as agents of their respective Governments, will maintain contact on technical questions arising out of the Agreement and on exchange control matters affecting the sterling area and Turkey.

ARTICLE 9.

For the purposes of the present Agreement—

(i) The expression "Turkish Account" means any sterling account in the name of a resident of Turkey with a bank in the United Kingdom which

⁽²⁾ Cmd. 5754.

has, in accordance with the provisions of this Agreement, been designated as a Turkish Account for the purposes of the Exchange Control Regulations in force in the United Kingdom.

(ii) The expression "the sterling area" shall have the meaning from time to time assigned to it by the Exchange Control Regulations in force in the United Kingdom. No change in the list of countries comprised in the sterling area shall have effect, for the purposes of the present Agreement, until it has been communicated to the Central Bank by the Bank of England.

In the event of a substantial change in the list of countries comprised in the sterling area, the Contracting Parties will examine the changes which might have to be made in the provisions of the present Agreement.

(iii) Transactions between the Bank of England and the Central Bank are to be considered as transactions between the sterling area and Turkey.

(iv) Transactions entered into by the Government of the Turkish Republic or by the Government of any territory within the sterling area are to be considered as transactions entered into by a resident in Turkey, or by a resident in the sterling area, as the case may be.

ARTICLE 10.

Goods grown, produced or manufactured in the United Kingdom or in Turkey shall be admitted for importation into Turkey or into the United Kingdom respectively, in conformity with the legislation governing imports into the importing country at the time of importation.

ARTICLE 11.

The Government of the United Kingdom will do their best, having regard to the general export situation in the United Kingdom, to satisfy the internal industrial and economic requirements of Turkey, and, having regard to the general import situation in the United Kingdom, to grant facilities for the importation of Turkish goods into the United Kingdom.

ARTICLE 12.

(i) In the event of quantitative limitations being imposed on imports into the United Kingdom, equitable treatment shall be accorded to articles grown, produced or manufactured in Turkey.

(ii) The Government of the United Kingdom undertake that, in the event of their deciding to regulate the quantity of the imports into the United Kingdom of any agricultural products of Turkey, they will not make allocations between countries of the total permitted imports without first giving the Government of the Turkish Republic an opportunity of discussing the matter with a view to the allocation to Turkey of an equitable share of the permitted foreign imports.

ARTICLE 13.

The present Agreement shall come into force on the 21st May, 1945, and remain in force until 30th April, 1946. Thereafter, unless notice of termination is given by one of the Contracting Parties to the other at least three months before the 30th April, 1946, it will remain in force for successive periods of twelve months unless notice of termination is given by one Contracting Party to the other not later than three months before the end of any such period.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised to that effect, have signed the present Agreement and have affixed thereto their seals.

Done in duplicate in London this fourth day of May, 1945, in the English language. A translation shall be made into the Turkish language as soon as possible and agreed between the Contracting Parties. Thereafter both texts shall be considered to be equally authentic for all purposes.

(L.S.)	RICHARD LAW.
(L.S.)	M. C. ACIKALIN.
(L.S.)	CAHID ZAMANGIL.

PROTOCOL.

At the moment of signing the Trade and Payments Agreement of this day's date, the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the Government of the Turkish Republic desire to place on record that they have agreed upon the following provisions, which shall continue in effect so long as the said Agreement remains in force:—

I. The Agreement of the 3rd February, 1940,⁽¹⁾ amending the Treaty of Commerce and Navigation signed at Ankara on the 1st March, 1930,⁽²⁾ shall continue to have effect, with the substitution in Article 2 and Article 3 thereof of references to the Trade and Payments Agreement signed this day for references to the Trade and Payments Agreement signed in London on the 3rd February, 1940.

II. With reference to Article 2 of the Agreement of to-day's date:—

(a) Upon the entry into force of the Agreement, all existing Turkish Special Accounts shall be redesignated "Turkish Accounts."

(b) The Central Bank of the Republic of Turkey (hereinafter called the Central Bank) will inform the Bank of England of any new "Turkish Accounts" which it may open in its name with other banks in the United Kingdom.

(c) (i) Other residents of Turkey may, with the agreement of the Central Bank and of the Bank of England, open "Turkish Accounts" with banks in the United Kingdom.

(ii) Nevertheless, the Bank of England will not be required to obtain the agreement of the Central Bank for the opening in the names of residents in Turkey of accounts, into which may be paid sums not resulting from current commercial and financial transactions between Turkey and the sterling area. The Bank of England will do its best to secure that such accounts will not be credited with the proceeds of goods of Turkish origin or imported from Turkey, with payments for services rendered by residents in one country to residents in the other, with the proceeds of the encashment of coupons or securities sold and sent from Turkey, with maintenance payments or with premia relating to or claims paid in respect of insurance of goods, &c.

(d) All payments by residents in the sterling area to residents in Turkey, except those referred to in Article 7 of the Trade and Payments Agreement of this day's date and those referred to in paragraph (c) (ii) above, shall be made to "Turkish Accounts."

⁽¹⁾ "Treaty Series No. 7 (1941)," Cmd. 6269.

⁽²⁾ "Treaty Series No. 40 (1930)," Cmd. 3695.

III. With reference to Article 3 of the Agreement, the rate of premium applied by the Government of the Turkish Republic to the pound sterling for certain operations will not be lowered while the present Agreement is in force but the Government of the Turkish Republic reserves the right to increase the rate of premium to such extent as it may judge to be in accordance with its interests.

IV. The Government of the Turkish Republic will do its best, within the framework of the exchange Regulations in force in Turkey, to secure that payment for goods exported from the United Kingdom into Turkey can be made in accordance with the terms agreed upon between the buyers and sellers, in so far as the import of the goods concerned has been authorised.

The Government of the United Kingdom will accord corresponding facilities for payment for goods imported into the United Kingdom from Turkey.

V. Where goods exported from Turkey to the sterling area are sold f.o.b. and carried on a vessel owned by or chartered to a resident in a third country outside the sterling area and the freight is paid by the Turkish exporter on behalf of the purchaser, the Government of the United Kingdom will raise no objection to the reimbursement to the resident concerned in Turkey of the freight in the currency of the country of residence of the owners of the vessel or of the charterers of the vessel, as the case may be.

Where goods exported from the sterling area to Turkey are sold f.o.b. and carried on a vessel owned by or chartered to a resident in a third country outside the sterling area and the freight is paid by the exporter in the sterling area on behalf of the purchaser, the Government of the Turkish Republic will raise no objection to the reimbursement to the resident concerned in the sterling area of the freight in the currency of the country of residence of the owners of the vessel or of the charterers of the vessel, as the case may be.

VI. With reference to Article 4 of the Agreement of to-day's date, 20 per cent. of the sterling, bought by the Central Bank from residents in Turkey and representing the amount received for goods of Turkish origin imported into the United Kingdom (other than goods the proceeds of which are payable in accordance with the provisions of Article 7 of the Agreement), shall be placed by the Central Bank to the credit of a sub-account of the Central Bank's "Turkish Account" at the Bank of England. The amounts standing to the credit of this sub-account will be used for the transfers referred to in paragraph (i) (c) of Article 4 of the Agreement subject to the provisions of that paragraph and, if not so used, for payments and transfers referred to in paragraphs (i) (a) and (b) of the same Article.

VII.—(i) Residents in the United Kingdom, who have sums standing to their credit in Turkey and who have registered them with the Central Bank under Decree No. 2/18669 before the coming into force of the Trade and Payments Agreement signed to-day, or shall so register them within three months of the coming into force of that Agreement, may, within a maximum period of 12 months from to-day's date, utilise such sums for the purchase and export to the United Kingdom of mohair and valonea, or sell such sums to other persons with a view to their being utilised for the purchase and export of mohair and valonea, without being obliged to pay 40 per cent. of the sterling proceeds to the "Turkish Account" of the Central Bank.

(ii) Residents in the United Kingdom, who have sums standing to their credit in Turkey and have registered them with the Central Bank under

Decree No. 2/18669, whether before or after the date referred to in paragraph (i) above, may utilise such sums for the purchase and export to the United Kingdom of goods of Turkish origin, enumerated in the Second Schedule to the Trade and Payments Agreement signed on the 3rd day of February, 1940, provided that 40 per cent. of the sterling proceeds of such goods are paid to the "Turkish Account" of the Central Bank; the balance of 60 per cent. shall be at the disposal of the resident in the United Kingdom on whose behalf the purchase was made. The provisions of this paragraph shall be subject to review and adjustment between the Contracting Parties.

VIII. With reference to Article 7 of the Agreement of to-day's date, the Government of the United Kingdom will do its best to facilitate through banking channels the payment to the "Commodities Account" of 100 per cent. of the value of the commodities referred to in the first paragraph of Article 3 of the Supplementary Guarantee Agreement of the 3rd February, 1940. The Government of the Turkish Republic will be responsible for implementing its guarantee for the payment to the "Commodities Account" of 20 per cent. of the value of the articles referred to in the second paragraph of the said Article 3.

IX. In accordance with Article 1 of the Agreement of to-day's date, the Anglo-Turkish Clearing operated under the Agreement of the 3rd February, 1940, will be wound up by the following measures:—

(1) The Clearing Office will cease operations on the General Account after the 21st May, 1945, except for such adjusting entries as may be agreed with the Central Bank to be necessary, and will then transfer any balance remaining on that account to the Central Bank's "Turkish Account" at the Bank of England. To the extent that the aforesaid adjustments may require the provision of funds for the General Account, such provision will be made from the Central Bank's "Turkish Account" at the Bank of England.

(2) Any sums thereafter recovered by the Clearing Office shall be transferred by the Clearing Office to the Central Bank's "Turkish Account" at the Bank of England.

(3) Any orders of payment, drawn on the General Account by the Central Bank but not delivered to the Clearing Office by the 21st May, 1945, shall be forwarded to the Bank of England and shall be discharged from the Central Bank's "Turkish Account."

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised to that effect, have signed the present Protocol and have affixed thereto their seals.

Done in duplicate in London this fourth day of May, 1945, in the English language.

A translation shall be made into the Turkish language as soon as possible and agreed between the Contracting Parties. Thereafter both texts shall be considered as equally authentic for all purposes.

(L.S.)	RICHARD LAW.
(L.S.)	M. C. ACIKALIN.
(L.S.)	CAHID ZAMANGIL.

(Agreed Translation.)

TURKIYE CUMHURİYETİ İLE BİRLEŞİK KIRALLIK HÜKÜMETİ ARASINDA TİCARET VE TEDİYEYE MÜTEALLİK ANLAŞMA.

Ticareti inkişaf ettirmek ve tediyeleri kolaylaştırmak arzusunda bulunan Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Büyük Britanya ve Şimali İrlanda Birleşik Kırallığı Hükûmeti, aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır.

MADDE 1.

31 Mart ve 30 Nisan 1945 tarihlerinde mektup teatisi suretile temdid edilmiş olan 3 Şubat 1940 tarihli Türk-İngiliz Ticaret ve Tediye Anlaşması işbu Anlaşma ile ilga edilmiştir.

MADDE 2.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (ki bundan sonra "Merkez Bankası" adı ile anılacaktır) İngiltere Bankası nezdinde bir "Türk hesabı" açacaktır.

MADDE 3.

(i) Türkiye Hükûmetinin ajanı sıfatile hareket eden Merkez Bankası, işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden ve ondan sonra icabettikçe kendi sterlin alış ve satışları için Türk lirası olarak sterlinin alış ve satış kurunu ve bazı muamelelere tatbik edilen primi neşir ve ilân edecektir.

(ii) Âkit taraflar kendi aralarında veya namlarına İngiltere Bankası ile Merkez Bankası arasında mutabık kalınabilecek hususlar müstesna olmak üzere, sterlin sahasında yürürlükte olan kambiyo kontrolü mevzuatı gereğince, sterlin sahasında mukim şahıslar tarafından Türkiye'de mukim şahıslara, ve Türkiye'de mer'î kambiyo kontrolü mevzuatı gereğince Türkiye'de mukim şahıslar tarafından sterlin sahasında mukim şahıslara icrasına müsaade edilen bütün tediyelerin "Türk hesapları" yolu ile yapılmasını teminen mümkün olan bütün tedbirleri alacaklardır.

MADDE 4.

(i) Birleşik Kırallık Hükûmeti, "Türk hesapları"ndaki sterlinlerin aşağıdaki hususlarda kullanılmasını takyit etmiyecektir:

- (a) Diğer "Türk hesapları"na transferler,
- (b) Sterlin sahasında mukim şahıslara tediyeler, veya
- (c) Birleşik Kırallık Hükûmetinin kabul ve muvafakatine iktiran etmek suretile ve bu maddenin (ii) fıkrasında derpiş edilen tertipler dairesinde, Türkiye ve Sterlin Sahası haricindeki memleketlerde mukim şahıslara transferler.

(ii) İcabettikçe, Birleşik Kırallık Hükûmetinin ajanı sıfatile hareket eden İngiltere Bankası, Türkiye Hükûmetinin ajanı sıfatile hareket eden Merkez Bankasının talebi üzerine, ve diğer ilgili tarafların muvafakatı ile "Türk hesapları"nda bulunan İngiliz liralarnın, Sterlin Sahası haricindeki memleketlerde mukim şahıslara yapılacak cari tediyelerde kullanılması için ve Türkiye Hükûmetinin ajanı sıfatile hareket eden Merkez Bankasının talebi

veya muvafakati ile, bu gibi memleketlerde mukim şahısların emrinde bulunan İngiliz liralarnın "Türk hesapları"na yapılacak cari tediyelerde kullanılması için elinden geleni yapacaktır.

MADDE 5.

Merkez Bankası Sterlin'den gayri Sterlin Sahası paralarını, bunların mecburi tedavül ettikleri memleketlerde yapacağı tediyeleeri karşılamak üzere, ihtiyacı olduğu nisbette, İngiltere Bankası vasıtasile Sterlinle tediye mukabilinde satın alacaktır.

MADDE 6.

Merkez Bankası, elinde bulunan İngiliz liralarnı ancak İngiltere Bankasının ve İngiltere Bankası da elinde bulunan Türk liralarnı ancak Merkez Bankasının muvafakatile yatıracaktır.

MADDE 7.

3 Şubat 1940 tarihli Munzam Garanti Anlaşmasile tadil edilmiş olan 27 Mayıs 1938 tarihli Garanti Anlaşması ve mezkûr 27 Mayıs 1938 ve 3 Şubat 1940 tarihli Anlaşmaları tadil eden herhangi bir Munzam Anlaşma gereğince Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından Emtia Hesabına tediyesi icabeden meblağlar Emtia Hesabına tediye edilmekte ve adı geçen Anlaşmaların hükümlerine tâbi olmakta devam edecektir.

MADDE 8.

(i) İşbu Anlaşmanın yürürlük müddeti zarfında iki âkit taraftan biri, milletlerarası umumî bir para Anlaşmasına taraf teşkil ettiği takdirde, iki âkit taraf, icabeden değişiklikleri yapmak maksadile işbu Anlaşmanın hükümlerini tekrar gözden geçirmek için birbirile görüşeceklerdir.

(ii) İşbu Anlaşmanın yürürlük müddeti zarfında, âkit taraflar işbu Anlaşmayı ahval ve şartlara göre icabeden elastikiyetle tatbik için işbirliği yapacaklardır. Merkez Bankasile İngiltere Bankası, her biri kendi hükûmetinin ajanı sıfatile, bu Anlaşmadan doğan teknik meseleler ve Sterlin Sahası ile Türkiyeyi ilgilendiren kambiyo kontrolü meseleleri üzerinde temas halinde bulunacaklardır.

MADDE 9.

İşbu Anlaşmanın medlulü bakımından:

(i) "Türk hesabı" tabiri, Türkiye'de mukim herhangi bir şahıs namına Birleşik Kırallıkdaki herhangi bir Bankada mevcut olup, işbu Anlaşma hükümlerine uygun olarak, Birleşik Kırallıkda mer'i kambiyo kontrolü mevzuatı tatbikatı bakımından "Türk hesabı" tesmiye edilmiş olan herhangi bir İngiliz lirası hesabı demektir.

(ii) "Sterlin Sahası" tabiri, Birleşik Kırallıkda mer'i kambiyo kontrolü mevzuatına göre zaman zaman bu tabire atfedilen manayı tazammun edecektir. Sterlin Sahasına giren memleketler listesinde yapılacak herhangi bir değişiklik İngiltere Bankası tarafından Merkez Bankasına tebliğ edilinceye kadar bunun işbu Anlaşmanın tatbikatı bakımından bir hüküm ve tesiri olmayacaktır. Sterlin Sahasına giren memleketler listesinde esaslı bir değişiklik yapıldığı takdirde, âkit taraflar, işbu Anlaşmanın hükümlerinde yapılması gereken değişiklikleri inceleyeceklerdir.

(iii) Merkez Bankası ile İngiltere Bankası arasındaki muameleler Sterlin Sahası ile Türkiye arasında yapılmış muameleler gibi sayılacaktır.

(iv) Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetince veya Sterlin Sahasına dahil herhangi bir ülke Hükûmetince girişilen muameleler, yerine göre Türkiye'de veya Sterlin Sahasında mukim bir şahıs tarafından girişilmiş birer muamele gibi sayılacaktır.

MADDE 10.

Türkiye'de veya Birleşik Kırallıkta yetiştirilen, istihsal veya imal edilen emtianın, sırasile Birleşik Kırallığa veya Türkiye'ye ithalleri anında ithalatçı memleketin ithalat hakkındaki mevzuatına göre, ithaline müsaade edilecektir.

MADDE 11.

Birleşik Kırallık Hükûmeti, Birleşik Kırallıkta umumi ihracat durumunu gözönünde bulundurmak şartile Türkiye'nin iç iktisadî ve sınaî ihtiyaçlarını tatmin etmek ve Birleşik Kırallıkta umumî ithalat durumunu gözönünde bulundurmak şartı ile, Birleşik Kırallığa Türk emtiasının ithali hususunda kolaylık göstermek için elinden geleni yapacaktır.

MADDE 12.

(a) Birleşik Kırallığa yapılacak ithalatın miktarı üzerine tahditler konulduğu takdirde, Türkiye'de yetiştirilen, istihsal veya imal edilen maddelere insaflı bir muamele tatbik edilecektir.

(b) Birleşik Kırallık Hükûmeti, Türkiye'nin herhangi bir ziraî mahsulünün Birleşik Kırallığa ithalatı miktarını tanzim hususunda bir karar aldığı takdirde, ecnebi memleketlerden ithaline müsaade edilen miktardan Türkiye'ye insaflı bir pay tahsisi mevzuunun müzakeresi için evvela Türkiye'ye fırsat vermeden, ithaline müsaade edilen umumî yekûndan diğer memleketlere miktar tahsis etmemeği taahhüt eder.

MADDE 13.

İşbu Anlaşma 21 Mayıs 1945 de yürürlüğe girecek ve 30 Nisan 1946'ya kadar yürürlükte kalacaktır. O tarihten sonra, âkit taraflardan biri tarafından diğerine Anlaşmanın nihayetlendirilmesi için 30 Nisan 1946 dan en az üç ay evvel tebligat yapılmadığı takdirde müteakip on ikişer aylık devreler için mer'î olacak, Anlaşmanın nihayetlendirilmesi hususunda âkit taraflardan biri tarafından diğerine, bu on ikişer aylık devrelerden herhangi birinin sonundan en az üç ay evvel tebligat yapılmadıkça mer'iyetde kalacaktır.

Yukarıdaki hükümleri tasdik etmek üzere, bu hususta yetkili aşağıdaki imza sahipleri, işbu Anlaşmayı imzalamışlar ve mühürlemişlerdir.

4 Mayıs 1945 tarihinde Londra'da İngilizce, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir. Mümkün olan en kısa bir müddet zarfında türkçeye tercümesi yapılacak ve tercüme üzerinde âkit taraflar mutabak kalacaklardır. Bundan sonra her iki metin her hususta aynı derecede geçer sayılacaktır.

CEVAT AÇIKALIN.

CAHIT ZAMANGİL.

RICHARD LAW.

PROTOKOL.

Bu günkü tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasının imzası sırasında, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Büyük Britanya ve Şimalî İrlanda Birleşik Krallığı Hükûmeti, mezkûr Anlaşma yürürlükte olduğu müddetçe muteber kalacak olan aşağıdaki hükümler üzerinde mutabık olduklarını kayıt ve tesbit etmek arzusundadırlar :

I. 1 Mart 1930 tarihinde Ankara'da imzalanmış olan Ticaret ve Seyrisefain Muahedesi tadil eden 3 Şubat 1940 tarihli Anlaşma—bu Anlaşmanın ikinci ve üçüncü maddelerinde mevcut olup 3 Şubat 1940 tarihinde Londra'da imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşması kaydını ihtiva eden yerlere bu gün imzalanan Ticaret ve Tediye Anlaşması kaydının ikamesi suretile—mer'i kalacaktır.

II. Bu günkü tarihli Anlaşmanın ikinci maddesine atfen :

(a) Anlaşmanın yürürlüğe girmesini müteakip mevcut bütün " Türk hususi hesapları "na yeniden " Türk hesabı " adı verilecektir.

(b) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (ki bundan sonra Merkez Bankası adı ile anılacaktır) İngiltere Bankasını, Birleşik Krallıkdaki diğer Bankalar nezdinde kendi namına açabileceği herhangi bir " Türk hesabı "ndan haberdar edecektir.

(c) (i) Türkiye'de mukim diğer şahıslar, Merkez Bankası ve İngiltere Bankasının muvafakatı ile, Birleşik Krallıkdaki Bankalar nezdinde " Türk hesapları " açabileceklerdir.

(ii) Şu kadar ki, İngiltere Bankası, Türkiye'de mukim şahıslar namına, Türkiye ile Sterlin Sahası arasında cari malî ve ticarî muamelelerden tahassül etmeyen meblağların geçebileceği hesapları açmak için Merkez Bankasının muvafakatını istihsal etmek mecburiyetinde değildir. İngiltere Bankası, bu gibi hesaplara Türkiye menşeli veya Türkiye'den ithal edilen emtia bedellerinin, bir memleketde mukim şahıslar tarafından diğer memleketde mukim şahıslara yapılan hizmetler dolayısıyla yapılacak tediye, tahsil edilen kuponlar veya satılan ve Türkiye'den gönderilen senetler tutarlarının, yardım tediye ile malların sigorta primleri ve sigorta tediye, ve sairenin matlup kaydedilmemesini temin hususunda elinden geleni yapacaktır.

(d) Bu günkü tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasının 7'inci maddesinde mevzu bahis tediye ile, yukarıda (c) fıkrasının (ii)inci bendinde mezkûr tediye müstesna olmak üzere, Sterlin Sahasında mukim şahıslar tarafından Türkiye'de mukim şahıslara yapılacak bütün tediye " Türk hesapları "na geçirilecektir.

III. Anlaşmanın üçüncü maddesine atfen :

İşbu Anlaşma yürürlükte bulunduğu müddetçe, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti tarafından bazı muameleler için İngiliz lirasına tatbik edilen prim haddi indirilmeyecektir. Şu kadar var ki, Türkiye Hükûmeti kendi menfaatlerine uygun göreceği nisbetde prim haddini çoğaltmak hakkını mahfuz tutmaktadır.

IV. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, Birleşik Krallıktan Türkiye'ye ihraç edilen emtia bedellerine ait tediye, mevzu bahis malların ithaline müsaade edildiği takdirde alıcı ile satıcı arasında kararlaştırılan şartlara göre yapılabilmesini temin için Türkiye'de mer'i kambiyo mevzuatı çerçevesi dahilinde elinden geleni yapacaktır.

Birleşik Kırallık Hükûmeti, Türkiye'den Birleşik Kırallığa ithal edilen emtia bedellerinin tediyesi hususunda mukabil kolaylıkları gösterecektir.

V. Türkiye'den Sterlin Sahasına ihraç edilen emtia f.o.b. satıldığı ve bu emtia Sterlin Sahası haricinde üçüncü bir memleketde mukim bir şahsın sahibi veya kiracısı bulunduğu bir gemi ile nakledildiği, navlun alıcı namına Türk ihracatçısı tarafından ödendiği takdirde, Birleşik Kırallık Hükûmeti navlunun, Türkiye'de mukim ilgili şahsa, icabına göre geminin sahibinin veya kiracısının mukim olduğu memleket parası ile iadesine itiraz etmeyecektir.

Sterlin Sahasında Türkiye'ye ihraç edilen emtia f.o.b. satıldığı, ve bu emtia Sterlin Sahası haricinde üçüncü bir memleketde mukim bir şahsın sahibi veya kiracısı bulunduğu bir gemi ile nakledildiği ve navlun alıcı namına Sterlin Sahasındaki ihracatçı tarafından ödendiği takdirde, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, navlunun Sterlin Sahasında mukim ilgili şahsa icabına göre geminin sahibi veya kiracısının mukim olduğu memleket parası ile iadesine itiraz etmeyecektir.

VI. Bu günkü tarihli Anlaşmanın dördüncü maddesine atfen: Merkez Bankası tarafından Türkiye'de mukim şahıslardan satın alınan ve (bedellerinin Anlaşmanın 7'inci maddesi hükümleri gereğince tediyesi lâzım gel en mallar hariç olmak üzere) Türk menşeli malların Birleşik Kırallığa ithalinden tahassül eden meblağa tekabül eden İngiliz liralарının %20 si Merkez Bankasının İngiltere Bankası nezdindeki "Türk hesap"ının bir tali hesabına matlup kaydedilecektir. Bu tali hesabın matlubunda mevcut meblağlar Anlaşmanın dördüncü maddesinin (i) (c) fıkrasında bahsi geçen transferler için aynı fıkranın hükümleri gereğince kullanılacak, ve böylece istimal edilmediği takdirde, aynı maddenin (i) (a) ve (b) fıkralarında bahsi geçen tediye ve transferlere tahsis edilecektir.

VII.—(i) Türkiye'de matluplarında meblağlar bulunup bu meblağları 2/18669 numaralı kararname gereğince, bu gün imza edilen Ticaret ve Tediye Anlaşmasının yürürlüğe girmesinden evvel Merkez Bankasına kaydettirmiş bulunan, veya bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini müteakip üç ay zarfında böylece kaydettirecek olan Birleşik Kırallıkda mukim şahıslar, bu gibi meblağları bu günkü tarihten itibaren azamî on iki aylık bir devre zarfında tiftik veya palamut satın alarak Birleşik Kırallığa ihraç etmek veya tiftik ve palamut satın almak ve ihraç etmek gayesile kullanılmak üzere diğer şahıslara satmak suretile istimal edebilirler. Ve bundan mütevellit İngiliz liralарının yüzde kırklarını Merkez Bankasının "Türk hesabı"na tediye mecbur tutulmazlar.

(ii) Türkiye'de matluplarında meblağlar bulunup bu meblağları 2/18669 numaralı kararname gereğince, yukarıda (i) fıkrasında mevzu bahis tarihten evvel veya sonra, Merkez Bankasına kaydettirmiş olan Birleşik Kırallıkda mukim şahıslar bu gibi meblağları, 3 Şubat 1940 tarihinde imzalanmış olan Ticaret ve Tediye Anlaşmasına merbut iki numaralı cetvelde tadat edilen Türkiye menşeli malları satın almak ve Birleşik Kırallığa ihraç etmek için kullanabilirler; şu kadar ki bundan mütevellit İngiliz liralарının yüzde kırkı Merkez Bankasının "Türk hesabı"na tediye edilir, yüzde altmış bakiye kendi namına mübayaa yapılan Birleşik Kırallıkda mukim şahsın emrinde olacaktır. Bu fıkranın hükümleri âkit taraflar arasında yeniden gözden geçirilerek düzeltilebilecektir.

VIII. Bu günkü tarihli Anlaşmanın 7'inci maddesine atfen: Birleşik Kırallık Hükûmeti, 3 Şubat 1940 tarihli Munzam Garanti Anlaşmasının 3'üncü maddesinin birinci fıkrasında bahsi geçen emtia bedellerinin %100 ünün "Emtia hesabına" tediyesini Bankalar yolu ile kolaylaştırmak için elinden geleni yapacaktır. Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti, mezkûr 3'üncü maddenin 2'inci fıkrasında bahsi geçen maddeler bedelinin %20'sinin

“ Emtia hesabına ” tediyesi hususundaki garantisinin tatbikinden mesul olacaktır.

IX. Bu günkü tarihli Anlaşmanın birinci maddesi gereğince, 3 Şubat 1940 tarihli Anlaşma dahilinde işleyen Türk-İngiliz Kliringi, aşağıdaki yollardan tasfiye edilecektir :

(1) Kliring Ofis, geçirilmesi lüzumu üzerinde Merkez Bankası ile mutabık kalınacak bazı tesviye kayıtları müstesna olmak üzere, 21 Mayıs 1945 tarihinden sonra umumî hesaba ait muameleleri durduracak, ve bundan sonra bu hesapda kalacak herhangi bir bakiyeyi Merkez Bankasının İngiltere Bankası nezdindeki “ Türk hesabı ”na nakledecektir. Yukarıda bahsi geçen tesviye muameleleri, umumî hesabın beslenmesini istilzam ettiği nisbetde, bu hesap Merkez Bankasının İngiltere Bankası nezdindeki “ Türk hesabı ”ndan beslenecektir.

(2) Bundan sonra Kliring Ofis tarafından tahsil edilecek bütün meblağlar Kliring Ofisce Merkez Bankasının İngiltere Bankası nezdindeki “ Türk hesabı ”na nakledilecektir.

(3) Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından umumî hesap üzerine keşide edilmiş fakat 21 Mayıs 1945 tarihine kadar Kliring Ofise ibraz edilmemiş olan bütün tediye emirleri İngiltere Bankasına gönderilecek ve Merkez Bankasının “ Türk hesabı ”ndan tesviye edilecektir.

Yukarıdaki hükümleri tasdik etmek üzere, bu hususta yetkili aşağıda imza sahipleri işbu Protokolü imzalamışlar ve mühürlemişlerdir.

4 Mayıs 1945 tarihinde Londra’da İngilizce iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Mümkün olan en kısa bir müddet zarfında türkçeye tercümesi yapılacak ve tercüme üzerinde âkit taraflar mutabık kalacaklardır. Bundan sonra her iki metin her hususta aynı derecede geçer sayılacaktır.

CEVAT AÇIKALIN.
CAHİT ZAMANGİL.
RICHARD LAW.

LONDON

PRINTED AND PUBLISHED BY HIS MAJESTY’S STATIONERY OFFICE

To be purchased directly from H.M. STATIONERY OFFICE at the following addresses.

York House, Kingsway, London, W.C. 2; 13a Castle Street, Edinburgh 2;

39-41 King Street, Manchester 2; 1 St. Andrew’s Crescent, Cardiff;

80 Chichester Street, Belfast;

or through any bookseller

1946

Price 3d. net

